

Ірина РОЖКОВА,

orcid.org/0000-0002-5626-473X

старший викладач кафедри грецької філології та перекладу

Маріупольського державного університету

(Маріуполь, Донецька область, Україна) *rozhkova.iryana@gmail.com*

КІПРСЬКИЙ ДІАЛЕКТ СУЧАСНОЇ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ: ВИПАДОК ДИГЛОСІЇ

Незважаючи на існування цілої низки наукових робіт, присвячених актуальній проблемі мовної ситуації на грецькій південній частині острова Кіпр, нині дослідники продовжують розходитися у твердженнях щодо питання диглосної або недиглосної мовної ситуації кіпрського діалекту новогрецької мови. Низка дослідників описують ситуацію як диглосію, інші дотримуються думки стосовно того, що мовні варіанти новогрецької мови на Кіпрі за допомогою перехідних варіантів створюють мовний континуум варіантів, які мають своє ядро і свою периферію.

Статтю присвячено аналізу мовної ситуації в межах новогрецької мови на грецькій південній частині острова Кіпр. Зосереджено увагу на таких поняттях, як «кіпрський етнолект сучасної новогрецької мови» та «кіпрське міське койне», які в останні десятиліття виокремлюють сучасні грецькі та кіпрські дослідники мовної ситуації в рамках новогрецької мови на Кіпрі, такі як Г. Бабіньотіс, А. Арваніті, М. Каріолему, С. Мосхонас та ін. Авторка статті робить короткий екскурс до історії грецької діалектології, зокрема історії становлення кіпрського діалекту давньогрецької мови та подальшого його формування. У процесі проведеного необхідного аналізу у дослідженні наголошується, що в останні декілька десятиліть на Кіпрі відбувається перехід мовної ситуації від диглосної до недиглосної. Регіональні варіанти кіпрського діалекту новогрецької мови поступово зникають і відходять на другий план – головне місце в свідомості носіїв займає новий міський варіант. Змішаний міський код спілкування відображає перехідний етап мовної ситуації від диглосної до монологічної. Такі висновки продиктовані аналізом наукових праць сучасних грецьких та кіпрських дослідників щодо зазначеного питання. Авторкою статті зроблено спробу систематизувати основні сучасні теорії стосовно мовної ситуації на Кіпрі в його грецькій частині.

Ключові слова: кіпрський діалект, койне, диглосія, етнолект, новогрецька мова, діалектологія, мовний варіант, континуум

Iryna ROZHKOVA,

orcid.org/0000-0002-5626-473X

Senior Lecturer at the Department of Greek Philology and Translation

Mariupol State University

(Mariupol, Donetsk region, Ukraine) *rozhkova.iryana@gmail.com*

CYPRIOI DIALECT OF MODERN GREEK: THE CASE OF DIGLOSSIA

Despite the existence of a number of scientific papers on the current problem of the language situation in the Greek southern part of the island of Cyprus, today researchers continue to disagree on the issue of digloss- or non-digloss language situation of the Cypriot dialect of Modern Greek. Some researchers describe the situation as diglossia, while others believe that the language variants of Modern Greek in Cyprus use transitional variants to create a linguistic continuum of variants that have their own core and periphery.

The article is devoted to the analysis of the language situation within the Modern Greek language in the Greek southern part of the island of Cyprus. The focus is on such concepts as "Cypriot ethnolect of Modern Greek" and "Cypriot urban koine", which in recent decades have distinguished Greek and Cypriot researchers of the linguistic situation within the Modern Greek language in Cyprus, such as G. Babinotis, A. Arvaniti, M. Kariolemou, S. Moshonas, etc. The author of the article makes a brief digression into the history of Greek dialectology, in particular the history of the formation of the Cypriot dialect of the ancient Greek language and its subsequent formation. It has been demonstrated that in the last few decades in Cyprus there has been a transition of the language situation from digloss- to non-digloss. Regional variants of the Cypriot dialect of Modern Greek are gradually disappearing and receding into the background – the main place in the minds of native speakers is a new urban variant. The mixed urban code of communication reflects the transitional stage of the language situation from diglossic to monolingual. Such conclusions are dictated by the analysis of scientific works of Modern Greek and Cypriot researchers on this issue. The author of the article tries to systematize the main modern theories regarding the language situation in Cyprus in its Greek part.

Key words: Cypriot dialect, Koine, diglossia, ethnolect, Modern Greek, dialectology, language variant, continuum.

Постановка проблеми. Сучасна новогрецька мова має низку діалектних різновидів, на яких розмовляють в різних регіонах Греції та за її межами. Інколи діалектні форми зберігають структури та характеристики, яких сьогодні вже немає в офіційній новогрецькій мові. На багато діалектів сильно впливали інші мовні системи, з якими вони контактували. Типовими є випадки іонійського діалекту, на який вплинула італійська мова, та говірок містечка Кідоніес та районів Мосхонісія (скупчення островів і рифів Малої Азії, розташоване біля південного входу в Адрамітську затоку, навпроти Лесбосу), які зазнали впливу турецької. Сучасні грецькі діалекти зменшуються в останні роки, і часто носії певних діалектних форм, як правило, відмовляються від своєї мовної системи через сильний вплив загальної новогрецької мови. У цьому контексті важливо наголосити, що є також діалекти (наприклад, о. Лесбосу), які все ще чинять опір.

Цікавою та неординарною з наукової точки зору є ситуація з однією з південних діалектних форм новогрецької мови – кіпрським діалектом, який займає особливу, своєрідну нішу серед всіх діалектних форм сучасної новогрецької мови, що зумовлено низкою історичних тенденцій розвитку та формування новогрецької мови та її діалектів. Незважаючи на існування цілої низки робіт, присвячених проблемі мовної ситуації на грецькій південній частині острова Кіпр, дослідники продовжують розходитися в думках щодо питання диглосності або недиглосності мовної ситуації на Кіпрі. Низка дослідників описують ситуацію як диглосію, інші дотримуються думки стосовно того, що мовні варіанти на Кіпрі за допомогою перехідних варіантів створюють мовний континуум (від лат. *continuum* – «безперервність»), іншими словами, континуум мовних варіантів, які мають своє ядро і свою периферію (Сивас, 2006).

Аналіз досліджень. Вивчення новогрецької діалектології почалося з опису окремих локальних мовних варіантів, і в цьому процесі активну участь ще на початку минуло століття брали зарубіжні (насамперед німецькі) вчені, наприклад Деффнер. Першим справжнім грецьким дослідником у сфері діалектології слід вважати Георгіоса Хадзідакіса, який взагалі є одним із найбільш видатних грецьких лінгвістів-неоелліністів. Крім певної низки цікавих спостережень над окремими діалектами, Хадзідакіс експліцитно сформулював перші ізоглоси. Відкриття Г. Хадзідакіса мало дати потужний імпульс для розвитку новогрецької діалектології, однак, як це часто трапляється в культурі Греції кількох останніх століть, багатообіцяючий початок не отримав гід-

ного продовження. Були зроблені описи багатьох новогрецьких діалектів та взагалі мовної ситуації в новогрецькій мові, в тому числі ситуації диглосії. Варто особливо виділити роботи П. Кречмера, Р. Докінза, А. Мірамбеля, І. Соколова, М. Сергієвського, А. Костакіса, Д. Ікономідіса, Т. Чернишовой та ін. (Kisilier, 2013).

На сучасному етапі усі дослідники, що займаються питанням мовної ситуації на Кіпрі, погоджуються з тим, що в новогрецькій мові о. Кіпр існують мовні варіанти. Проте щодо зв'язку між варіантами думки дослідників розходяться. Одні дослідники описують ситуацію як ситуацію диглосії (Папапавлу, Арваніті та ін.), де кіпрський етнолект сучасної новогрецької мови функціонує як високий варіант, а кіпрський діалект (кіпрське міське койне, яке сформувалося в останні десятиріччя) та його регіональні варіанти – як низький. За визначенням грецької дослідниці, лінгвістки Амалії Арваніті, кіпрський етнолект сучасної новогрецької мови відрізняється від сучасної новогрецької мови Греції в силу того, що він має багато елементів з кіпрського діалекту, які з'явилися внаслідок асиміляції (Arvaniti, 2001). Інші дослідники дотримуються думки про те, що мовні варіанти на Кіпрі зв'язані за допомогою перехідних варіантів у мовній континуум (Каріолему, 2000, Панайоту, 1996 та ін.)

Мета статті – короткий екскурс до історії грецької діалектології, зокрема становлення кіпрського діалекту, опис сучасної мовної ситуації на Кіпрі у розрізі диглосії, спроба визначення типу мовної ситуації на острові у зазначеному синхронному зрізі.

Виклад основного матеріалу. Найдавнішою мовою Кіпру був аркадо-кіпрський діалект давньогрецької мови, що сформувався в результаті колонізації острова ахейцями Аркадії в 1600–1050 рр. до н.е. (Kyrris, 1994: 44), схожий з мікенською мовою лінійного письма Б, на основі якого була сформована власна писемність – кіпрська сіллабічна писемність, зафіксована писемними пам'ятками 8–3 ст. до н.е.

На Кіпрі існують пам'ятки використання давньогрецької мови епохи Гомера: *Τα Κύπρια έπη* («Кіпрський епос») (Сивас, 2006: 31). Давньокіпрський (аркадо-кіпрський) діалект зникає разом з іншими діалектами давньогрецької мови в епоху Олександра Македонського, коли утворюється єдина імперія, яка розмовляє загальногрецькою койне (Слоєва, 1992: 13–14). На основі елліністичної грецької мови койне поряд з іншими новогрецькими діалектами утворився сучасний кіпрський діалект, який формувался пізніше про-

тягом візантійського періоду 8–12 ст. (Agouraki, 2001: 14). Історія сучасного кіпрського діалекту ведеться від періоду франкського завоювання острова, коли офіційною мовою острова була мова франків, варіант давньофранцузької (Королівство Кіпр, 1191–1489). В подальшому розвитку діалекту виділяють періоди: венеціанський (Кіпр у складі Венеціанської республіки, 1489–1571), турецький (територія сучасного Кіпру у складі Османської імперії, 1571–1878) і британський (протекторат 1878–1914, Кіпр у складі Британської імперії як колонія 1915–1960). (Arvaniti A., 1999)

Кіпрський є одним з найбільш діючих сучасних грецьких діалектів і належить до південних ідіом грецької мови. Давній кіпрський діалект належав до східної гілки стародавнього аркадо-кіпрського діалекту давньогрецької мови. Сьогодні на діалекті розмовляють близько 850 000 жителів острова як у районах, контрольованих Республікою Кіпр, так і в окупованих районах острова турецької частини переважно в селах Агія Тріада, Різокарпасо. Водночас на діалекті розмовляють кілька тисяч кіпріотів, які проживають за кордоном. Хоча кіпрський діалект не має статусу офіційної мови, тим не менше на діалекті писали деякі видатні письменники, такі як, наприклад, Василіс Міхайлідіс. Бурхлива історія острова стала катализатором еволюції Кіпру. Вже з текстів 14–15 ст., таких як «Ассиз» (14 ст.) та «Хроніка Леонтіоса Махейраса» (15 ст.), стає очевидним, що кіпрська мова починає помітно відрізнятися від інших різновидів грецької мови. Водночас його ізоляція через історичні фактори робить кіпрський діалект найважливішим свідком середньовічної грецької мови. Одним з основних джерел кіпрського діалекту, згідно з істориками грецької літератури, вважається кіпрська любовна лірика періоду Середньовіччя (15–16 ст.) – перші грецькі сонети, коли Кіпр до 1571 р. ще залишався вільною територією від турків-османів. Ліричні твори написані саме кіпрським діалектом та демонструють багато спільних рис з італійською лірикою того часу, коли домінуючими були тенденції Петрарки. Цей процес історики грецької літератури характеризують як «петраркізм» на Кіпрі. (Рожкова, 2020), (Tompaïdi, 1984).

Нині на Кіпрі використовується кілька мовних варіантів. У південній грецькій частині острова першою мовою жителів є кіпрський діалект (КД), а в офіційних комунікативних ситуаціях вживається сучасна новогрецька мова, її кіпрський етнічний варіант (за визначенням А. Арваніті). У північній турецькій частині острова рідною мовою населення є кіпрський діалект турецької

мови, а як офіційна функціонує турецька мова. Наше дослідження присвячено аналізу мовної ситуації в південній грецькій частині острова, і, відповідно, під терміном «кіпрський діалект» буде розумітися діалект новогрецької мови південної грецької частини Кіпра.

Сучасна соціально-лінгвістична ситуація на Кіпрі має особливий інтерес, оскільки населення, крім кіпрського діалекту, на острові також розмовляє англійською мовою та формою сучасної грецької мови – новогрецькою, яка становить одну із двох (разом із турецькою) офіційних мов Кіпру. Дослідник Мосхонас (Moschonás, 1996) стверджує, що між сучасною грецькою спільною мовою (новогрецькою) та кіпрським діалектом існує мовна різноманітність (диглосія): перша є офіційною мовою держави та освіти, відрізняється від діалекту, впливає на нього і поширюється на більшість сфер використання на відміну від іншої, яка є усним різновидом, вивчається як природна мова, включає елементи першої і переважає у головних міських центрах (Нікосія, Ларнака, Лімасол).

Важливо зазначити, що у південній частині острова мова, яка використовується як офіційний літературний варіант, відрізняється від сучасної новогрецької мови, що вживається в Греції, оскільки під впливом кіпрського діалекту до неї потрапило багато кіпрських елементів та характеристик – це кіпрський етнолект сучасної новогрецької мови (КЕСНГ), який, як було зазначено нами вище, функціонує як високий варіант, а кіпрський діалект (кіпрське міське койне (КМК), яке сформувалося в останні десятиріччя) та його регіональні варіанти – як низький. Варіант «кіпрського етнолекту сучасної новогрецької мови» відповідає поняттю «кіпрська сучасна новогрецька мова». (Karyolaïmou, 2000)

Як показує аналіз, більшість дослідників, що займаються питанням мовної ситуації на Кіпрі, погоджуються з тим, що існують мовні варіанти. Проте, стосовно зв'язку між варіантами, позиція дослідників розходиться. Ряд лінгвістів описуює ситуацію як «диглосію» (Arvaniti A, 1999) (Paparavlou A., 1998), в якій кіпрська сучасна новогрецька мова функціонує як високий варіант, а кіпрський діалект – як низький. Інші дослідники стверджують, що мовні варіанти на Кіпрі пов'язані за допомогою перехідних варіантів у мовний континуум (Paparavlou A., 1998), як ми вже зазначали.

Ця конкретна соціально-мовна ситуація безпосередньо пов'язана із ставленням самих кіпріотів до своєї мови та національної ідентичності: з одного боку, вони визначають свою національну ідентичність як грецьку, але з іншого

боку вони наголошують на національних особливостях на політичному та культурному рівнях (Karyolaímu, 2000).

Складно описати сфери вживання варіантів в термінах двійкової системи високого і низького варіанту, здебільшого вживаються перехідні варіанти, які містять більшу або меншу кількість високих і низьких показників. Наприклад, лекція в університеті Кіпру буде читатися, швидше за все, на КЕСНГ з більшим або меншим використанням характеристик КМК залежно від конкретного викладача і його настрою, а студенти під час відповідей на заняттях користуються швидше КМК з елементами КЕСНГ або тільки КМК (Сивас, 2006). На радіо і телебаченні КЕСНГ використовується тільки в офіційних передачах, переважно журналістами. У менш офіційних програмах носії будуть вживати КМК або якийсь перехідний варіант між КЕСНГ і КМК. В адміністрації, публічних службах, сфері обслуговування буде також, швидше за все, використовуватися перехідний варіант між КЕСНГ і КМК, хоча не виключені і відхилення в той чи інший бік (Arvaniti A, 1999), (Сивас, 2006).

Аналіз лінгвістичного використання носіїв показує більш конкретно, що приєднання мовця до того чи іншого коду рідко набуває форми категоричної (якісної) диференціації типу – «діалектичний елемент А замінюється на В елемент загальної мови». Частіше приєднання приймає форму квоти діалектних елементів та елементів офіційної мови, що використовуються паралельно – відсоток діалектних елементів або елементів офіційної мови збільшується або зменшується залежно від ситуації спілкування. Отже, мова більшості носіїв діалекту не є ні суто діалектною, ні суто поширеною офіційною. (Karyolaímu, 2008). Іншими словами, у цьому контексті підкреслимо, що в усіх ситуаціях спілкування носії використовують поєднання елементів КЕСНГ та елементів діалекту КМК, тобто змішані варіанти. Грецька дослідниця Марілена Каріолему використовує термін «змішані варіанти» та намагається передати англійський термін «mixed dialects» який використовували Д. Чемберс (J. Chambers) та П. Традгілл (P. Trudgill) у своїй праці «Діалектологія» («Dialectology») для опису різновидів англійської мови, які з'являються в проміжних зонах між різними діалектними регіонами. (Karyolaímu, 2008).

Наведемо деякі приклади функціонування елементів КЕСНГ та елементів діалектного варіанту КМК:

Χτες δεν έφαγα τίποτα. (КЕСНГ). – *Εχτές εν έφαα τίποτε.* (КМК)

Прив από λίγο κάπνισα δυο τσιγάρα. (КЕСНГ) – *Прив από λίγο εκάπνισα θκιο τσιγάρα.* (КМК)

Дихотомічність відношення носіїв до мовних варіантів відображає, що на Кіпрі відбувається перехід мовної ситуації від диглосної до недиглосної. Регіональні варіанти кіпрського діалекту поступово зникають і відходять на другий план – головне місце в свідомості носіїв займає новий міський варіант. Змішані міські коди заповнюють простір між офіційним варіантом (кіпрська сучасна новогрецька мова) і розмовним варіантом (регіональним кіпрським діалектом), і розрив між варіантами зникає. Змішані коди з'єднують кіпрську сучасну новогрецьку мову і регіональні варіанти континуумним зв'язком. Ситуація переходить від диглосної до монолінгвальної, де центральне місце все більше займає змішаний міський код. У міському змішаному варіанті в свою чергу виділяються різні стилі. (Arvaniti A, 1999).

Кіпріот лінгвіст Менелаос Христодулу в цьому контексті зазначає, що сьогодні кіпрський діалект на Кіпрі просувається соціально як вищий за загальну новогрецьку мову. Христодулу пише: «У наш час кіпрський діалект в тому вигляді, в якому його вживають кіпріоти, починає все більше функціонувати як спільна мова» (Christodoúlou M., 2000), (Moschonás S., 2002)

Далі наведемо ще один яскравий, на нашу думку, приклад та позицію щодо питання диглосії в новогрецькій мові на Кіпрі одного з найвидатніших лінгвістів сучасної Греції, екс-ректора Афінського національного університету ім. Каподистрії Георгіоса Бабіньотіса. У 2018 році пан Бабініотіс відвідав Кіпр із нагоди святкування Всесвітнього дня грецької мови, де виступив із промовою про цінність та внесок мови, і навіть декілька цікавих суджень стосовно новогрецької мови на Кіпрі. Бабіньотіс підкреслив: «Моя позиція – і я це вже неодноразово заявляв – що люди тут, на Кіпрі, мають два великих національних сектори, дві привілеї – спільну новогрецьку мову та діалект. Спільна культивована мова – новогрецька та з багатою історією діалект грецької – кіпрська мова. Ці дві форми грецької мови не є конфронтацією та конфліктом, але вони характеризуються взаємодоповнюючими стосунками між собою». Фактично, маючи на увазі школу, він зазначив, що вчитель може під час викладання «використовувати елементи діалекту під час викладання новогрецької мови, і навпаки, говорячи на діалекті, використовувати елементи загальної спільної новогрецької. Тож, на думку Г. Бабіньотіса, співіснування, синтез, а не конфлікт цих привілеїв, є благом для кіпріотів-носіїв мови (Bampiniótis, 2018).

Висновки. Ця нова мовна ситуація відображена в складному ставленні носіїв до мовних варіантів. Коли їх запитують прямо, вони заявляють, що на Кіпрі два варіанти – «грецький» (сучасна новогрецька мова) та «кіпрський» (кіпрський діалект (на грец. «κυπριακά»). «Кіпрський» функціонує паралельно, і сфери їх вживання останнім часом дещо перехрещуються. Сприйняття ситуації як диглосії говорить про перехід, який носії мови ще повністю не усвідомлюють. Ситуація змінюється, а мовна свідомість мовців не встигає оцінити її і перебудуватися і поки ще залишається диглосною. Новогрецька для носіїв – це стилістично високий, літературний варіант мови, а «кіпрський» для них рідний, близький (Сивас, 2006) але він має ознаки більш усного варіанту спілкування, який не є характерним для офіційних сфер життєдіяльності.

Складно судити про відносини, що існують між характеристиками на рівні регіональних варіантів кіпрського діалекту, і про те, які зв'язки існують між регіональними варіантами. Можна припустити, що континуум, швидше за все, триватиме на рівні регіональних варіантів, хоча розподіл характеристик у регіональних варіантах може слугувати матеріалом для подальших досліджень.

Соціально-історичні та демографічні дані, які сьогодні доступні всім, вказують на другу поло-

вину 20 ст. як на динамічний період реорганізації кіпрського суспільства, під час якого ми спостерігаємо суттєві відмінності в соціальних характеристиках діалектного мовця. Професійна діяльність, зміни соціального статусу, до яких приводить професійна розривність і не завжди стабільність, створюють умови, ідеальні для участі мовців у багатьох соціальних мережах, що, у свою чергу, приводить до значного розширення кіпрського мовного репертуару, де елементи загальної сучасної новогрецької мови поступово інтегруються як частина активного мовного резерву, тоді як місцеві діалектні варіанти реорганізуються, внаслідок чого з'являються нові змішані мовні структури та форми.

Стереотипне сприйняття як «діалекту», так і «офіційної сучасної новогрецької мови» все ще існує, в результаті чого роздвоєний зразок переробляється на рівні сприйняття, а лінгвістичне використання нині диференційоване. Нарешті, кіпрські носії наближаються до стандартної сучасної новогрецької, яка образно історично ототожнюється з афінським різновидом, через процес адаптації, який їх наближає до мовного стандарту, проте не відтворюючи його точно. Таким чином, новогрецька мова на о. Кіпр, на думку багатьох дослідників, дещо близька до вирішення диглосної ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kyrris C.P. History of Cyprus. Nicosia, 1996.
2. Сивас Е.Ю. Социолінгвістическа ситуація на Кипре: диглосія или континуум. Дисертація на соискание учёной степени кандидата філологічних наук. Санкт-Петербург, 2006.
3. Елоева, Ф.А. Введение в новогрецькую філологію. Санкт-Петербург, СПбГУ. 1992.
4. Agouraki A. The position of clitics in Cypriot Greek. *Proceedings of the 1st International Conference of Modern Greek Dialects and Linguistic Theory*. University of Patras. 2001. P. 1–18.
5. Arvaniti A. Cypriot Greek. *Journal of the International Phonetic Association*. Vol. 29 (2). 1999. P. 173–8.
6. Paparavlou A. Attitudes toward the Greek Cypriot dialect: Sociocultural implications. *International Journal of the Sociology of Language*. Vol. 134. 1998. P. 15–28.
7. Μοσχονάς Σ. Η γλωσσική διμορφία στην Κύπρο. Στο «Ισχυρές» – «ασθενείς» Γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού (Πρακτικά Ημερίδας, 25 Απριλίου 1996), Σ. 121–128. 1996. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.
8. Μοσχονάς Σ. Κοινή γλώσσα και διάλεκτος Το ζήτημα της γλωσσικής διμορφίας στην Κύπρο. Νέα Εστία, τόμος 151ος, τεύχος 1745 (Μάιος 2002), Σ. 898–928.
9. Καρβολαίμου Μ. Κυπριακή πραγματικότητα και κοινωνιογλωσσική περιγραφή. Στο Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 20ης ετήσιας συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 23–25 Απριλίου 1999, Σ. 203–214. 2000. Θεσσαλονίκη.
10. Καρβολαίμου Μ. Τι απέγινε η κυπριακή διάλεκτος; Δημογραφία και γλωσσική επαφή στην Κύπρο του 21^{ου} αιώνα. Επετηρίδα Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών XXXIV 2008, Σ. 451–492, Λευκωσία.
11. Τομπαΐδη Δ. "Επιτομή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας" Αθήνα : Εκδόσεις ΟΕΔΒ, 1984.
12. Кисилиер М.Л. Новогрецька діалектологія: досягнення і проблеми. Вопросы языкознания. Москва. «Наука», № 2. 2013. С. 83–98.
13. Κοντοσόπουλος Ν. Οι Νεοελληνικές διάλεκτοι // Μ.Ζ. Κοπιδάκης (επιστ. επιμ.). Ιστορία της Ελληνικής γλώσσας. Αθήνα, 2010.
14. Ράλλη Α., Δ. Παπαζαχαρίου, Α. Καρασίμος. Εργαστήριο Νεοελληνικών διαλέκτων και η βάση δεδομένων GREED // Α. Ralli, Β. D. Joseph, Μ. Janse, Α. Karasimos (eds.). Proceedings. 4th International conference of Modern Greek dialects and linguistic theory (MGDLT4), Chios, 11–14 June 2009. Patras, 2010.
15. Τζιτζιλής Χ. Νεοελληνικές διάλεκτοι και Νεοελληνική διαλεκτολογία // Μ. Αραποπούλου (επιμ. έκδ.). Η Ελληνική γλώσσα και οι διάλεκτοί της. Αθήνα, 2000.

16. Рожкова І.Г. Навчально-методичний посібник з історії грецької мови з рекомендаціями до дистанційного навчання для студентів ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр» спеціальностей «Переклад (новогрецька)» та «Філологія. Мова і література (новогрецька)». Маріуполь: МДУ, 2020. 96 с.
17. Рожкова І.Г. Метод проєктів як засіб індивідуалізації навчання іноземної мови (на прикладі новогрецької мови та її діалектів). *Сучасні дослідження з іноземної філології*. Збірник наукових праць. Випуск 1(19). Видавничий дім «Гельветика». 2021, С. 256–264.
18. Χριστοδούλου Μ. Απόψεις περί της ελληνικής γλώσσας της Κύπρου. *Κυπρακαί Σπουδαί*. 2000.
19. Μπαμπινιώτης Γ. Ευλογία η κυπριακή διάλεκτος. *Posiviteneews*. 2018. URL: https://www.posiviteneews.gr/2020/02/blog-post_71.html.

REFERENCES

1. Kyrris 1994 – Kyrris C.P. History of Cyprus. Nicosia, 1996
2. Sivas Ye.YU. Sotsiolingvističeskaya situatsiya na Kipre: diglossiya ili kontinuum. [Sociolinguistic situation in Cyprus: diglossia or continuum.] Dissertatsiya na soiskaniye uchonoy stepenikandidata filologicheskikh nauk. Sankt-Peterburg, 2006. [in Russian]
3. Yeloyeva F.A. Vvedeniye v novogrecheskuyu filologiyu. [Introduction to Modern Greek Philology] Sankt-Peterburg, SPbGU. 1992. [in Russian]
4. Agouraki A. The position of clitics in Cypriot Greek. Proceedings of the 1st International Conference of Modern Greek Dialects and Linguistic Theory. University of Patras. 2001. P. 1–18.
5. Arvaniti A. Cypriot Greek. *Journal of the International Phonetic Association*. Vol 29 (2). 1999. P. 173-8.
6. Papapavlou A. Attitudes toward the Greek Cypriot dialect: Sociocultural implications. *International Journal of the Sociology of Language*. Vol. 134. 1998. P. 15–28.
7. Moschonás S. I glossikí dimorfía stin Kýpro. [The linguistic diversity in Cyprus] *Sto «Ischyrés» – «astheneís» Glósses stin Evropaíki Enosi. Órpeis tou glossikou ígemonismou (Praktiká Imerídas, 25 Aprilíou 1996)*, S. 121–128. 1996. Thessaloníki: KEG. [in Greek]
8. Moschonás S. Koiní glóssa kai diálekτος To zítima tis glossikís dimorfías stin Kýpro. [Language and dialect. The issue of linguistic diversity in Cyprus] *Néa Estía, tóμος 151os, téfchos 1745 (Máios 2002)*, S. 898–928. [in Greek]
9. Karyolaímou M. Kypriakí pragmatikótita kai koinonioglossikí perigrafí. [Cypriot reality and sociolinguistic description] *Sto Melétes gia tin Ellinikí Glóssa. Praktiká tis 20is etíasias synántisis tou Toméa Glossologías tou Tmímatos Filologías tis Filosofikís Scholís tou Aristoteleíou Panepistimíou Thessaloníkis*. 23–25 Aprilíou 1999, S. 203–214 . 2000. Thessaloníki. [in Greek]
10. Karyolaímou M. Ti apégine i kypriakí diálekτος? Dimografía kai glossikí epafí stin Kýpro tou 21ou aiona. [What happened to the Cypriot dialect? Demography and linguistic contact in 21st century Cyprus] *Epetírída Kéntrou Epistimonikón Erevnón CHCHCHIV 2008*, S. 451–492, Lefkosía. [in Greek]
11. Tompaídi D. "Epitomí tis istorías tis ellinikís glóssas» [Summary of the history of the Greek language] Athína: Ekdosis OEDV, 1984. [in Greek]
12. Kisiliyer M.L. Novogrecheskaya dialektologiya: dostizheniya i problemy. *Voprosy yazykoznaníya*. [Modern Greek dialectology: achievements and problems. Questions of linguistics] Moskva. «Nauka», № 2. 2013. S. 83–98. [in Russian]
13. Kontosópoulos N. Oi Neoellinikés diálektoi [The Modern Greek dialects]. M.Z. Kopidákis (epist. epim.). *Istoria tis Ellinikís glóssas*. Athína, 2010. [in Greek]
14. Rállí A., D. Papazachariou, A. Karásimos. Ergastírio Neoellinikón dialékton kai i vási dedoménon GREED [Laboratory of Modern Greek Dialects and the GREED database]. A. Ralli, B.D. Joseph, M. Janse, A. Karasimos (eds.). Proceedings. 4th International conference of Modern Greek dialects and linguistic theory (MGDLT4), Chios, 11–14 June 2009. Patras, 2010 [in Greek]
15. Tzitzilís Ch. Neoellinikés dialéktoi kai Neoellinikí dialektología [Modern Greek dialects and Modern Greek dialectology]. M. Arapopoulou (epim. ékd.). *I Ellinikí glóssa kai oi diálektoi tis*. Athína, 2000[in Greek]
16. Rozhkova I.H. Navchal'no-metodychnyy posibnyk z istoriyi hrets'koyi movy z rekomendatsiyamy do dystantsiynoho navchannya dlya studentiv OS «Bakalavr» ta OS «Mahistr» spetsial'nostey «Pereklad (novohrets'ka)» ta «Filolohiya. Mova i literatura (novohrets'ka)». [Educational and methodical manual on the history of the Greek language with recommendations for distance learning for students of OS "Bachelor" and OS "Master" specialties "Translation (Modern Greek)" and "Philology. Language and Literature (Modern Greek)"] *Mariupol': MDU, 2020 – 96 s*. [in Greek]
17. Rozhkova I.H. Metod proyektiv yak zasib indyvidualizatsiyi navchannya inozemnoyi movy (na prykladi novohrets'koyi movy ta yiyi dialektiv). *Suchasni doslidzhennya z inozemnoyi filolohiyi*. [Project method as a means of individualization of foreign language learning (on the example of Modern Greek and its dialects)] *Zbirnyk naukovykh prats'*. Vypusk 1(19). *Vydavnyehyy dim "Hel'vetyka"*. 2021, S. 256–264. [in Ukrainian]
18. Christodoulou M. Apóψεις περί tis ellinikís glóssas tis Kýprou [Opinions about the Greek language of Cyprus]. *Kyπρακαί Σπουδαί*. 2000 [in Greek]
19. Bampiniótis G. Evlogía i kypriakí diálekτος. [Blessing is the Cypriot dialect *Posiviteneews*] 2018. URL: https://www.posiviteneews.gr/2020/02/blog-post_71.html [in Greek]